

P o s u d e k vedoucí práce

Název práce: Řešení úkolů/problémů u žáků základní školy
(se zaměřením na strategii „hádání odpovědí“)

Autor práce: Miroslava Říhová

Datum: 16. 5. 2007

Diplomová práce má rozsah 126 str. textu, 2 str. literatury a 8 str. příloh. Autorka v ní rozpracovává téma, které je na jedné straně dobře známé učitelům z každodenní praxe a na druhé straně téma, kterému ani v kognitivní psychologii nebyla pravděpodobně věnována významná pozornost. Jedná se o strategii hádání, která je žáky užívána v různých úkolových situacích ve škole, které se pro žáky staly problémem.

V úvodu se autorka nejprve snaží zakotvit strategii hádání v problematice řešení problémů, což je tradiční téma kognitivní psychologie, klade si otázku zda je vůbec možné považovat strategii hádání za řešení problémů, pokusila se zde vymezit hádání a odlišit ho od dalších blízkých strategií. Cílem práce bylo především analyzovat data ze školního vyučování a identifikovat v nich základní dimenze charakteristik této strategie, odhalit typy žáků „náchylných“ k častému užívání této strategie, typy situací stimulující hádání, hledat souvislosti výskytu hádání s předmětem (matematika a český jazyk), s postupným ročníkem i typem konkrétních úkolů. Dále se autorka zabývala rovněž vlivem učitele na frekvenci užití strategie hádání.

Kladem práce především je, že předkládané výsledky jsou podloženy empirickými daty. Tato data autorka získávala pozorováním vyučovacích hodin v průběhu dlouhodobé docházky do 2. 4. 6. a 8. třídy a jejich pečlivým záznamem. Zaznamenávala situace při vyučování, především v hodinách základních předmětů, které následně analyzovala. Řada záznamů se rovněž objevuje v textu jako podklad pro úvahy autorky. Uvědomuje si však interpretační nejednoznačnost některých situací, a to z toho důvodu, že její pozice v úsilí o popis a výklad strategie hádání odpovědí jako strategie řešení problémů není typická pro zkoumání strategií řešení. Vystupuje zde totiž jako vnější pozorovatel, který nemá možnost zasahovat do vyučování a vyptávat se dětí „proč takto odpovídaly atp.“ nebo zpětně zjišťovat důvody pro zaznamenanou odpověď. Pokud přesto k tomu došlo, autorka zjistila obtížnou použitelnost takových odpovědí jednak pro časový posun (problém zapamatování) a jednak pro tendenci produkování „žádoucích odpovědí“ žáků (neochota přiznat hádání) i pro obtížnost takového úkolu pro mladší žáky. Mám následující dotaz: Jak by podle autorky bylo „optimální“ zkoumat strategii

hádání ve školním prostředí? Postupovala by nyní na základě svých současných zkušeností a znalostí stejným způsobem nebo by realizovala některé změny v designu výzkumu?

Za velmi přínosnou považuji tu část, ve které se autorka snaží postihnout dimenze hádání a považuji ji za průkopnickou v této oblasti u nás. Domnívá se autorka, že by bylo možné identifikovat další dimenze, případně jakým postupem? V práci se rovněž často odkazuje na význam kontextu, který často určuje zda lze o strategii hádání vůbec uvažovat. Jak autorka vymezuje kontext?

Rovněž zjištění, že užívání strategie hádání nemizí s postupujícím věkem žáků, ale že se z prostého tipování odpovědi a snahy vyhovět učiteli stává nástroj konstruktivního řešení problémových situací vede k rehabilitace této strategie jako neměnné a nežádoucí ve školním prostředí.

Práci hodnotím jednoznačně jako výbornou a oceňuji její průkopnický charakter.

Praha, 16.5.2007

Doc. PhDr. Lenka Hříbková, CSc.
katedra psychologie